

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

Kuntaliitto lausuu ympäristöministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta seuraavaa:

Kuntaliitto toteaa heti aluksi, että hallituksen esitysluonnoksessa esitetyt ratkaisut noudattavat pitkälti jätelakityöryhmän esittämiä ehdotuksia. Kuntaliiton näkemyksen mukaan jätelain 1 lukuun ehdotetut muutokset ovat kokonaisuutena tarkastellen kannatettavia ja edistävät osaltaan kierrätystavoitteiden saavuttamista sekä kiertotaloutta. Jätelakiehdotus muodostaa kokonaisuuden, joka ohjaa yhteiskuntaa osaltaan kohti kestävämpää kiertotaloutta. Esityksessä ehdotettavat muutokset ovat oikean suuntaisia ja merkittäviä ohjauskeinoja kierrätyksen ja materiaalin uudelleenkäytön lisäämiseksi. Kuntaliitto katsoo, että esitysluonnoksen mukainen muutoskokonaisuus, joka vaikuttaa kunnan jätehuoltojärjestelmään, antaa siirtymävaiheen jälkeen kunnille entistä paremman mahdollisuuden kehittää kunnallista jätehuoltoa siihen suuntaan, että asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa.

Kuntaliitto haluaa kiinnittää huomiota muutamaan yksittäiseen jätelain 1 luvun pykälään.

1 § Lain tarkoitus

Kuntaliitto tukee jätelain 1 §:ään ehdotettua muutosta, jossa lain tarkoitukseen lisätään tavoitteeksi kiertotalouden edistäminen ja luonnonvarojen kestävä käyttö.

6 § Määritelmät

Jätedirektiivin edellyttämät muutokset ja tarkennukset jätelain 6 §:ään ovat välttämättömiä ja tarpeellisia.

Kuntaliitto kannattaa kohdassa 1 vaarallisen jätteen määritelmään tehtyä muutosta yleisempään suuntaan ja 4 momentin lisäystä.

Kuntaliitto toteaa, että kohdan 2 yhdyskuntajätteen määritelmään sisältyvä luettelo ei ole tyhjentävä, mikä todetaankin lain perusteluissa. Maininta on lainsäädännön joustavuuden kannalta tärkeä. Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa yhdyskuntajätteen määritelmään ja sen perusteluihin.

Saostus- ja umpisäiliölietteen (kohta 2 a) määritelmä on uusi ja selkeä sekä tarpeellinen nyt, kun ko. lietteet eivät ole enää osa yhdyskuntajätteen määritelmää. On hyvä, että nimike ja määritelmä on yhdenmukaistettu ympäristönsuojelulain terminologian kanssa. Selvyyden vuoksi perustelujen tähän kohtaan voisi lisätä omatoimiremontteja 3 a-kohdassa vastaavan virkkeen: "Vaikka saostus- ja umpisäiliölietteet eivät ole enää yhdyskuntajätteitä, määritelmässä tarkoitettut saostus- ja umpisäiliölietteet säilyisivät kuitenkin pääasiassa kunnan järjestämisvastuulla nykyiseen tapaan ehdotetun 32 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan."

Määritelmän kohdan 3 a mukaan rakennus- ja purkujätteeseen sisältyisi myös yksityisten kotitalouksien pienimuotoisista itse tehtävistä rakennus- ja purkutoiminnoista syntyvä jäte. On hyvä, että perusteluissa on todettu tässä yhteydessä, että em. jäte säilyisi määritelmämuutoksesta huolimatta kunnan vastuulla nykyiseen tapaan ja että vastuunjako määritellään jätelain 32 §:ssä. Kuntaliitto haluaa kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että järkevintä olisi sisällyttää kuntavastuulle ne yksityisen kotitalouden pienimuotoisen itse tekemän tai teettämän rakennus- ja purkutoiminnan jätteet, joiden jätehuollosta kotitalous itse huolehtii. Tämä olisi vastuunjako selkeyttävää, koska on erittäin vaikea jäteasemalla erottaa jätteen tuojan perusteella sitä, kenen tekemä remontti on. Olisi selkeintä, että kotitalouksien rakennus- ja purkutoiminnan jätteet ovat elinkeinotoiminnan jätteitä silloin, kun rakennus- ja purkutoimintaa harjoittava elinkeinonharjoittaja huolehtii rakennus- ja purkutoiminnassa muodostuvien jätteiden jätehuollosta.

Kuntaliitto toteaa biojätteen määritelmän (kohta 3 b) osalta terminologisen ratkaisun käyttäen "asumisen jätteet" -termiä kotitalousjätteiden sijaan olevan asianmukaista, koska yhdenmukaisen terminologian käyttäminen selkeyttää määrittelyä.

Kuntaliitto katsoo, että uuden 15 b kohdan maantäytön määritelmän lisääminen määritelmiin on välttämätöntä jätedirektiivin implementoimiseksi ja ymmärtää hieman erikoisen sanamuotoilun olevan peräisin direktiivistä. Kuntaliitolla ei ole määritelmästä huomautettavaa.

Kuntaliitto ehdottaa, että perusteluissa olisi tarpeen selventää, että määritelmiin kaavailtujen muutosten ei ole tarkoitus vaikuttaa jätelain 5 luvun mukaiseen vastuunjakoon, sillä jätedirektiivissä vastuunjaon säätäminen on jätetty kansalliselle tasolle päätettäväksi.

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

11 a § Uudelleen käytön valmistelun edistäminen

Kuntaliiton näkemyksen mukaan direktiivin velvoite edistää uudelleenkäyttöä tulee ottaa huomioon myös jätelaissa. Asia onkin otettu huomioon uudessa jätelain 11 a §:ssä. On tärkeää, että jätteen uudelleenkäyttöön luovuttaminen on hallittua ja että siitä veloitetaan tekemään sopimus. Kirjallinen sopimus jätettä luovuttavan ja sitä vastaanottavan osapuolen välillä on tärkeä, jotta luovuttava taho kykenee jätteestä vastaavana varmistumaan uudelleenkäytön valmistelua harjoittavan yrityksen tai yhteisön toiminnan asianmukaisuudesta, toiminnassa noudatettavan lainsäädännön sisällön ymmärryksestä sekä siitä, että luovutettavat jätteet päätyvät uudelleenkäytön valmisteluun. Jätteen luovuttamiseen liittyvistä käytännöistä tulisi sopia sekä asianmukaisesti että osapuolia sitovalla tavalla siten, että turvataan prosessiin liittyvien käytäntöjen sujuvuus. Kyseessä on lähtökohtaisesti jätestatuksen omaava artikkeli ja sopimusvaatimuksella voidaan varmistaa, että jätettä noutavalla toimijalla on oikeus jätteen ammattimaiseen käsittelyyn.

Kuntaliitto pitää tärkeänä myös jätteen luovuttajan mahdollisuutta periä kohtuulliset kustannukset uudelleenkäytön valmistelua harjoittavalta taholta. Kuntaliitto kuitenkin esittää pykälän 2 momentin muotoilua tarkennettavaksi siten, että luovuttajalla olisi mahdollisuus periä uudelleenkäyttötoimijalta kustannustehokkaan keräyksen lisäksi tarvittaessa myös jätteen vastaanotosta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

Kuntaliitto ehdottaa seuraavaa pykälämuotoilua: ”Jätteen luovuttamisesta uudelleenkäytön valmisteluun on tehtävä kirjallinen sopimus. Jätteen luovuttaja voi periä uudelleenkäytön valmistelua harjoittavalta yritykseltä tai yhteisöltä jätteen kustannustehokkaasta keräyksestä ja vastaanotosta aiheutuneet kustannukset.”

Uusi säännös jätteen luovutuksesta saattaa avata täysin uusia, nykyisestä poikkeavia liiketoimintamahdollisuuksia erilaisille uudelleenkäyttötoimijoille, jolloin olisi erityisesti perusteltua, että keräyksen ja vastaanoton kustannukset olisi luovutettavan jätteen osalta mahdollista periä luovuttamisesta hyötyvältä uudelleenkäyttötoimijalta. Jätteiden varastoiminen ja luovuttaminen jätteen uudelleenkäyttäjälle edellyttää jätehuoltotoimijoilta todennäköisesti ylimääräisiä toimenpiteitä, esimerkkinä mainittakoon luovutettavien jätteiden suojaaminen kosteudelta. Tällöin toimien aiheuttamat kustannukset tulee voida laskuttaa näitä toimenpiteitä edellyttäneeltä taholta (eli jätteen uudelleenkäyttäjältä). Kuntaliitto huomauttaa lisäksi, ettei säännös velvoita jätteen

luovuttajaa edellä kuvattujen kustannusten perimiseen uudelleenkäyttötoimijalta. Säännös jättää siis jätteen luovuttajalle harkinnan mahdollisuuksia siitä, katsotaanko uudelleenkäyttötoimijan toiminnan laatu ja laajuus sellaiseksi, että kustannusten perimiseen on tarvetta tai edellytyksiä. Tämä mahdollistaa esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden tarpeiden huomioon ottamisen.

15 § Jätteiden erilliskeräysvelvollisuus

Uudistettu jätelain 15 § on direktiivin toimeenpanon kannalta tärkeä. Kuntaliitto pitää 15 §:ssä esitettyjä edellytyksiä erilliskeräysvelvoitteesta poikkeamiseen erittäin tärkeinä toimivan ja tehokkaan jätehuollon turvaamisen kannalta. Yhdistettynä 3 momentin asetuksenantomahdollisuuteen poikkeamismahdollisuus mahdollistaa asetuksella säädettävien lakiin perustuvien melko tiukkojen erilliskeräysvelvoite-rajojen käyttöönoton. Lakiin kirjattujen poikkeamiskriteerien avulla on kuitenkin lain toimeenpanossa tarvittaessa mahdollista ottaa huomioon paikalliset ja alueelliset olosuhteet sekä kohtuullisuus.

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

Kuntaliitto pitää jätelain 5 lukuun ehdotettuja muutoksia erityisesti jätehuollon kokonaisuuden sekä kunnan roolin selkeyttämisen kannalta tarpeellisina ja välttämättöminä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan ehdotettu jätteenkuljetusjärjestelmän muutos eli siirtyminen kunnan järjestämään kuljetukseen kiinteissä jätteissä on yhdistettynä muihin suurin kokonaisuutoksiin (pakkausjätteiden keräyksen yhteistoiminta tuottajan ja kunnan välillä sekä erilliskeräysvelvoitteet) selvitysten osoittamalla tavalla yksi edellytys kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi. Kuntaliitto toteaa, että kuljetus-järjestelmäkysymyksen ratkaisu esitetyllä tavalla vähentäisi merkittävästi kuljetusjärjestelmiä koskevaan päätöksentekoon liittyvää hallinnollista taakkaa. Monet kunnallisen jätehuoltojärjestelmän kipukohdista ovat tähän asti liittyneet juuri jätteenkuljetukseen ja päätöksentekoon siitä, täytyvätkö kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen jätelain mukaiset edellytykset vai eivät.

Pelkillä tiukentuvilla erilliskeräysvelvoitteilla ei saavuteta tavoiteltua kierrätysastetta, vaan siihen tarvitaan myös paljon muita toimia, kuten asukkaiden ja muiden jätteen haltijoiden lajitteluaktiivisuuden nostamista. Ehdotettu yhteistoimintavelvollisuus ja kuljetusjärjestelmäratkaisu mahdollistavat tehokkaimmalla tavalla kierrätysasteen nostamisen, koska lajittelutehokkuuteen ja kierrätysasteen nostamiseen tähtäävät toimenpiteet on mahdollista suunnitella ja toteuttaa kunnissa kokonaisuutena. Kunnan jätelaitos voi hyödyntää kaikkia suunnittelu- ja ohjausjärjestelmiä ja kehittää erilaisia keräystapoja. Kunta voi ohjata jätehuoltoa lajitteluun kannustavan hinnoittelun avulla, tehdä jätehuollon seurantaa ja suunnittelua ja lisäksi saada raportointitiedot helposti ja ajantasaisesti.

32 § Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

Kuntaliitto esittää pykälään muutoksia pieneltä osin. Pykälän 1 momentin ensimmäisestä kohdasta tulisi poistaa ”itse tehtävä” ja muuttaa kohta seuraavaksi: ” 1) vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvä jäte, mukaan lukien kotitalouden pienimuotoisessa rakennus- ja purkutoiminnassa syntyvä jäte;” Kuntaliitto toistaa perusteluna muutosehdotukselle jo 6 § Määritelmät -kohdassa esittämänsä. Järkevintä olisi sisällyttää kuntavastuulle ne yksityisen kotitalouden pienimuotoisen itse tekemän tai teettämän rakennus- ja purkutoiminnan jätteet, joiden jätehuollosta kotitalous itse huolehtii. Tämä olisi perusteltua ja selkeyttävää lain soveltamisen kannalta, koska jäteasemalla on erittäin vaikea erottaa jätteentuojan perusteella sitä, kenen tekemä remontti on. Olisi selkeintä, että kotitalouksien rakennus- ja purkutoiminnan jätteet ovat elinkeinotoiminnan jätteitä silloin, kun rakennus- ja purkutoimintaa harjoittava elinkeinonharjoittaja huolehtii rakennus- ja purkutoiminnassa muodostuvien jätteiden jätehuollosta.

Muilta osin Kuntaliitolla ei ole pykälään ehdotettujen muutosten osalta huomautettavaa.

35 § Kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

Kuntaliitto pitää kokonaisuuden kannalta tarpeellisina 35 §:ään sekä 37 §:ään esitettyjä muutoksia, joilla selkeytettäisiin kunnan jätteenkuljetusvastuuta. Muutosehdotus ymmärrettävästi aiheuttaa huolta osassa niistä kunnista, joissa ei kuljetuksia ole aiemmin kilpailutettu. Muutos lisäisi etenkin alkuvaiheessa jonkin verran kunnan jätehuollon palvelutehtävistä huolehtivien tahojen työmäärää tällaisissa kunnissa. Toisaalta samalla se helpottaa valvontaviranomaisen työtaakkaa.

Kuntaliitto toteaa, että valtakunnan tasolla järjestelmän epäyhtenäisyys on vaikeuttanut jätehuollon kokonaisjärjestelmän kehittämistä ja siten hankaloittanut kierrätystavoitteisiin pääsemistä sekä aiheuttanut myös kohtuutonta hallinnollista kuormaa jätehuoltoviranomaisille, kunnille sekä tuomioistuimille. Kunnan järjestämä jätteenkuljetus on kustannustehokas sekä minimoi logistiikasta aiheutuvat ympäristöhaitat. Ehdotettu kuljetusjärjestelmän uudistus olisikin tärkeä askel kohti kunnan järjestämää hallittua jätehuoltokokonaisuutta ja ratkaisisi vuosikymmenten kiistan jätteenkuljetuksen järjestämisestä. Kuntaliitto ei pidä kuljetusjärjestelmämuutosta uhkana yritystoiminnalle, koska jätelain uudet velvoitteet mm. erilliskeräyksen lisäämiseksi synnyttävät paljon uusia työpaikkoja ja työmahdollisuuksia yrityspuolelle eivätkä kuljetussuoritteet muutoksesta johtuen ainakaan vähene.

Kuntaliitto esittää pykälää hieman täsmennettäväksi ja selkeytettäväksi kunnan kuljetuksen järjestämisvelvoitteen osalta. Kuntaliitto katsoo, että 35.1 §:ssä nimenomaan erilliskerättävien

jätteiden kuljetuksen järjestämisvelvollisuuteen viittaaminen sanalla tarvittaessa muodostaa liian epämääräisen kuvan kunnan kuljetuksen järjestämisen veloitteesta, jota kuitenkin selkeästi muissa jätelain pykälissä, kuten 15, 49 a-d ja 91 §:ssä määritetään. Siksi Kuntaliitto esittää 35 §:n 1 momenttia täsmennettäväksi seuraavasti:

”Kunnan on järjestettävä 32 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa toiminnoissa syntyvän sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetus kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanottoaikasta sekä huolehdittava 32 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksen järjestämisestä kiinteistöltä (kiinteistöittäinen jätteenkuljetus). Lisäksi kunnan on järjestettävä muun 32 §:n 1 momentissa tarkoitettua toiminnassa syntyvän erilliskerättävän jätteen kuljetus kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanottoaikasta siten kuin muualla jätelaissa tai sen nojalla säädetään.”

35.1 §:n täsmennykseen liittyen perusteluissa tulisi todeta, että kunnan erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäinen kuljetus määritellään tarkemmin jätelain 15 §:n ja sen nojalla säädettyjen asetusten sekä 49 a-d §:ien että 91 §:n perusteella.

Kuntaliitto katsoo, että pykälän 35 perusteluissa on tuotu hyvin esille siirtymäsääntöihin liittyvä kokonaisuus ja perustelut. Kuntaliitto toteaa, että kahden vuoden siirtymäaika kierrätettävien jätteiden kuljetusten siirtymiselle kunnan järjestämään kuljetukseen on kireä, mutta ymmärrettävästi synkronoitu erilliskeräysveloitteiden voimaantulon kanssa. Kuntaliitto ymmärtää, että EU:n jätedirektiivien 2025 kierrätystavoitteen saavuttamisen määräaika on myös erittäin haastava ja siksi kaikkien toimijoiden tulisi valmistautua muuttamaan toimintatapojaan varsin nopeasti. Sekajätteiden viiden vuoden siirtymäaika on Kuntaliiton näkemyksen mukaan oikeasuhtainen. Se on sekä tarpeellinen että riittävä.

Jätelakiluonnoksessa valittu lähestymistapa, jossa kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus lakkaa siirtymäajan loputtua ja velvollisuus kuljetusten järjestämiseen siirtyy kunnalle suoraan, on selkeä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan lainmuutosehdotuksen toteutuessa on lakiin järkevää määritellä mahdollisimman yksiselitteinen, selkeä ja sitova määräaika.

36 § Kunnan järjestämä jätteenkuljetus

Ehdotetun säännöksen mukaan kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätteen saa ottaa kuljetettavakseen vain kunta tai jätteen kuljettaja, joka toimii kunnan lukuun. Lisäksi pykälään on ehdotettu useita jätteenkuljetuspalveluiden hankintaa ohjaavia säännöksiä: ”Tasapuolisten kilpailuolosuhteiden turvaamiseksi kunnan on hankintaa suunnitellessaan käytävä markkinavuoropuhelua alueen toiminnan harjoittajien kanssa ja huolehdittava siitä, että palvelun tarjoajalle asetettavat ehdot ovat kohtuullisia ja palvelujen alue ja kesto määritellään sekä hankinnat ajoitetaan ottaen mainitun lain 2 §:n mukaisesti huomioon pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet päästä tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Jättekuljetukset on kilpailutettava osiin jaettuina siten, että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palvelun tarjoajaksi. Jakamisveloitteesta voidaan poiketa vain erityisen painavista syistä.”

Kuntaliitto pitää ehdotetun säännöksen tavoitteita kannatettavana. Markkinavuoropuhelun käyminen kuntien alueella toimivien tai liiketoimintaa suunnittelevien yritysten kanssa on tärkeää, erityisesti silloin, kun jätelaitos on muuttamassa toimintamalliaan tai käynnistämässä kokonaan uutta toimintaa, mutta myös toiminnan vakiinnuttua. On myös kuntien etu, että jätteenkuljetusten kilpailutuksiin osallistuu mahdollisimman paljon kaiken kokoisia yrityksiä. Alan keskittyminen vain muutamalle toimijalle ei ole kenenkään etu. Ehdotuksessa kuvatut toimintatavat käyttöön otettuina joka puolella Suomea voisivat ohjata tarkoituksenmukaisella tavalla kuntien jätelaitosten jätteenkuljetuspalveluiden hankintaa, hankintalainsäädännön ohella. Kuntaliitto toteaa, että markkinavuoropuhelu olisi tärkeä toteuttaa siten, että yritysten tasapuolinen kohtelu toteutuisi. Myös yritysten osaamiseen julkisen hankinnan prosesseissa tulisi panostaa. Tätä voi edesauttaa mm. Suomen Kiertovoima KIVOn koordinoima jätelaitosten hankintaosaamisen kehittämisen hanke, jossa mm. tuotetaan toimialan käyttöön hankinta-asiakirjamalleja.

Jätelain 36.2 §:ssä esitetään otettavaksi käyttöön terminä markkinavuoropuhelu. Koska markkinavuoropuhelun voidaan katsoa sisältyvän hankintalain 65 §:ssä tarkoitettuun markkinakartoitukseen, olisi säännösten keskinäisen soveltamisen sekä lainsäädännön yleisen johdonmukaisuuden näkökulmasta hyvä, että jätelaissa viitattaisiin hankintalain 65 §:ään. Tämä yksinkertaistaisi ja selventäisi säännösten soveltamista käytännön näkökulmasta.

Kuntaliitto kiinnittää vielä huomiota pykälän sisäiseen ristiriitaan. Pykälän alussa viitataan siihen, että hankintayksikön tulee noudattaa lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Kuitenkin pykälän loppuosassa viitataan menettelyihin ja sääntöihin, jotka osin poikkeavat hankintalain systematiikasta. Jotta kahden lainsäädännön soveltaminen samanaikaisesti olisi käytännön toimijoille mahdollista, olisi hyvä kiinnittää huomiota siihen, miten nämä mahdolliset ristiinviittaukset tehdään.

Pykälässä todetaan, että ”jättekuljetukset on kilpailutettava osiin jaettuna siten, että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palvelun tarjoajaksi. Jakamisvelvoitteesta voidaan poiketa vain erittäin painavasta syystä.” Hankintalain 75 §:ssä säädetään hankintojen osatarjouksista. Ehdotetun jätelain pykälän suhde hankintalain 75 §:ään jää käytännön soveltajan näkökulmasta vielä epäselväksi, sillä sanamuodot ja perusteluissa esitetyt lähtökohdat ovat hieman erilaiset. Siksi säännösten keskinäistä suhdetta olisi hyvä selkiyttää lopullisessa lakitekstissä. Hankintamenettelyssä tulee olla mahdollista saada aikaan aito kilpailuasetelma tarjousten jättäneiden kesken. Tämän vuoksi Kuntaliitto pitäisi perusteltuna, että jätelaissa viitattaisiin suuremmin hankintalain 75 §:ssä olevaan sääntelyyn jo pykälätasolla.

Usea kunnallinen jätelaitos toimii jätteenkuljetushankintoja kilpailuttaessaan jo nyt säännöksessä ja sen perusteluissa kuvatulla tavalla. Mitä tulee kuljetuskaluston vähimmäisvaatimustasoon, Kuntaliitto huomauttaa, että vuonna 2021 kansallisessa lainsäädännössä voimaan tuleva puhtaiden ajoneuvojen direktiivi vaikuttaa jatkossa kalustohankintojen vaatimuksiin ja on otettava huomioon siten kuin siitä säädetään myöhemmin.

Kuntaliitto ei tue esitettyä uuden 36.4 §:n muutosta, jossa kunta veloitetaan antamaan kiinteistön haltijalle tiedot kiinteistöltä kuljetetun jätteen määrästä ja toimituspaikasta jätelajeittain eriteltynä, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Kuntaliitto pitää parempana nykyisen jätelain vaatimusta, että tiedot annetaan asiakkaan pyynnöstä, koska se rajoittaa veloitteesta koituvaa hallinnollista taakkaa suhteessa saatuun hyötyyn. Kuntaliitto ei katso laajennetusta veloitteesta koituvan lisäarvoa jätteen haltijoille suhteessa sen aiheuttamaan työmäärään eikä velvoite suoraan vaikuta esimerkiksi lajittelutehokkuuteen.

37 § Kiinteistön haltijan järjestämä saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetus

Kuntaliitto pitää kannatettavana, että saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmää tarkastellaan tässä vaiheessa erillään kiinteistä jätteistä. Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että saostus- ja umpisäiliölietteitä ei jatkossa luokitella yhdyskuntajätteeksi eikä sitä näin ollen sisällytetä yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteeseen. Lietteen kuljetus vaatii erilaisen kuljetuskaluston eikä se ole yhdistettävissä kiinteän jätteen kuljetusjärjestelyihin.

Kuntaliitto painottaa, että saostus- ja umpisäiliölietteiden jätehuoltokokonaisuutta olisi tarve tarkastella tarkemmin ja kehittää kokonaisuudessaan erikseen myöhemmin, kun välttämättömät direktiivimuutokset on saatu toimeenpantua.

Ehdotuksen mukaan 37 § muutettaisiin koskemaan vain saostus- ja umpisäiliölietteitä. Niiden osalta kunta voisi edelleen päättää, että lietteen kiinteistöittäinen kuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa (kiinteistön haltijan järjestämä saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetus), jos järjestetty kuljetus täyttää 13 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 35 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyt vaatimukset. Kunnan tulee seurata ja valvoa päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä sekä tarvittaessa käsitellä saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetusta koskeva asia uudelleen.

On huomattavaa, että kuljetuksen vaatimuksia tai edellytyksiä esitetään muutettavaksi. Uudet edellytykset kiinteistönhaltijan jätteenkuljetusjärjestelmän valinnalle ovat seuraavat:

1) Jätettä ei saa hylätä eikä käsitellä hallitsemattomasti.

2) Jätteestä ja jätehuollosta ei saa aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, roskaantumista, yleisen turvallisuuden heikentymistä taikka muuta näihin rinnastettavaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta. Jätteen keräyksessä ja kuljetuksessa on erityisesti huolehdittava siitä, ettei jätehuollosta aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavia päästöjä mukaan lukien melua ja hajua taikka viihtyisyyden vähentymistä. Toiminnan, laitoksen tai paikan on lisäksi sovelluttava ympäristöön ja maisemaan.

3) Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

4) Kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa on noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä. Jäte on toimitettava kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan edellytykset ovat sinänsä selkeitä, asianmukaisia ja ympäristö- ja terveydensuojelupainotteisia. On ennakoitavissa kuitenkin, että kaksoisjärjestelmän säilyttäminen lietteissä aiheuttaisi edelleen sääntelytaakkaa jätehuoltoviranomaisille, hallintotuomioistuimille ja kaikille jätealan toimijoille. Näkemykset kriteerien täyttymisestä ovat vaihdelleet melko paljon. Kuntaliitto huomauttaa, että jätelain ehtojen muuttaminen määritteli nykyisten edellytysten perusteella jo syntyneitä oikeuskäytäntöä uudelleen.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan on hyvä, että pykälässä ehdotettuja uusia edellytyksiä sovellettaisiin ehdotetun lain voimaantulon jälkeen tehtäviin päätöksiin eikä ehdotuksella olisi vaikutusta ennen lain voimaantuloa tehtyjen päätösten voimassaoloon. Näin ollen kuntien asiaa koskien tekemiä nyt lainvoimaisia ja lainvoiman saavia päätöksiä ei tarvitsisi käsitellä kaikkia uudelleen vain siitä syystä, että jätelaki muuttuu.

Kuntaliitto huomauttaa, että jätelain 149 §:ssä mainittu jätteenkuljetusjärjestelmän muutokseen liittyvä kiinteistönhaltijan jätteenkuljetusjärjestelmän lakkauttamisen määräaika on osin vanhentunut, koska sen tulisi olla vähintään kolme vuotta päätöksestä, mutta samalla se oli sidottu viiteen vuoteen lain voimaantulosta, eli 1.5.2017 saakka. Tarvittavan siirtymäajan pituus ei ole aina sama, vaan se riippuu hyvin paljon tilanteesta. Mikäli kunnan järjestämään kuljetukseen siirtymisen syynä olisi esimerkiksi palvelun puuttuminen alueelta, kunnan järjestämään kuljetukseen siirtyminen saattaisi olla kiireellistä. Toisenlaisissa tilanteissa kohtuullinen siirtymäaika taas voisi olla 2-3 vuotta, mikä ottaisi huomioon alueen jätteenkuljetusyrittäjien mahdollisuudet sopeuttaa toimintansa muutokseen sekä kunnan jätteenkuljetuspalvelun hankintaan kuluva ajan. Viranomaisella tuleekin olla tämän suhteen harkintavaltaa. Kuntaliitto esittää, että lain 37 §:ään 1 momenttiin lisättäisiin seuraava: "Jos päätöksellä siirrytään kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, päätöksessä on määrättävä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen lakkaamisesta viranomaisen määrittelemän kohtuullisen siirtymäajan kuluessa."

39 § Tiedot kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta

Kuntaliitto katsoo, että esitetty 39 §:n vaatimus säännöllisestä tietojen luovuttamisesta kunnan jätehuoltoviranomaisille neljännesvuosittain sähköisesti muokattavassa muodossa on tärkeä jätehuollon kokonaisuuden toimivuuden ja sen kehittämisen kannalta.

41 § Jätteen luovuttaminen kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai alueelliseen vastaanottoaikaan

Pykälän 3 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi nykyisestä johtuen erilliskeräysvelvoitteiden säätämisen logiikan muuttumisesta. Erilliskeräysvelvoitteet säädetään jatkossa jäteasetuksen ja jätehuoltomääräysten yhdistelmänä. Sinänsä pykälän sanamuodon muuttaminen voisi selventää sen tarkoitusta, mutta Kuntaliitto huomauttaa, että lakipykälä ja sen perusteluteksti eivät ole kaikilta osin keskenään yhteensopivia ja näillä sanamuodoillaan vaikuttavat olevan ristiriidassa muualla jätelaissa säädetyin kanssa. Kuntien jätehuoltomääräystoimivalta sisältää kunnille oikeuden säätää kunnan määrittelemien ehdoin tarjottavaksi myös kunnan huolehtimia vapaaehtoisia jätehuoltopalveluita, mikä on erittäin tarkoituksenmukaista ja kierrätystä tukevaa toimintaa. Jätelain 32.1 §:n mukaan asumisen jätehuolto kuuluu kunnan vastuulle ja 49 a § määrittelee kunnalla pakkausjätteen keräyksen yhteistoimintavelvoitteen tuottajan kanssa. Kunnan kiinteistöittäisen keräyksen velvoite 49 a §:ssä koskee kokonaisuudessaan 32 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa siten kuin jäteasetuksessa tai kunnan jätehuoltomääräyksissä säädetään. Näin ollen pykälä ei rajaa pois kunnan järjestämää vapaaehtoista keräystä, vaikka siitä ei tuottajan korvauksia maksettaisikaan. Myös jätelain 47 § lähtee siitä, että kunnalla on tuottajan keräysoikeuden jälkeen tosiasiallisesti muihin toimijoiden nähden ensisijainen oikeus järjestää tuottajavastuuta täydentävää keräystä. Sen vuoksi määrittelemällä 41.3 §:ssä kiinteistönhaltijalle mahdollisuus tilata palveluita ohi kunnan järjestelmän samalla, kun kunta käyttää oikeuttaan tarjota vapaaehtoisia palveluja, jotka ovat 32.1 §:n, 49 a §:n ja 47 §:n nojalla etusijalla suhteessa 41.3 §:än perusteluihin kirjatun, aiheutetaan itse asiassa lainsäädännöllinen ristiriita jätelain sisällä.

Epäselvät kirjaukset ovat omiaan aiheuttamaan riitoja ja myös vaikeuttavat kuntien mahdollisuuksia tarjota vapaaehtoista pakkausjätteiden keräystä ja kehittää mm. pienikiinteistöjen jätteenkeräystapoja. Kuntaliitto vaatiiikin, että kuntia ja kuntalaisia sitovien erilliskeräysvelvoitteiden toteuttamisen ohella tulisi kuitenkin selkeästi turvata myös vapaaehtoisuuteen perustuva kunnan järjestämä erilliskeräys asukkaille. Nykyisessä tilanteessa, jossa jokaisen kierrätyspanos on tärkeä, ei kunnallekaan tulisi asetta keinotekoisia esteitä keräyksen järjestämiseen. Asetuksen tai jätehuoltomääräysten erilliskeräysvelvoitteita täydentävän kunnan keräyksen tulisikin olla mahdollista nykyisellä tapaa asuinkiinteistöjen kiinteistöittäisessä pakkausjätteiden keräyksessä. Tämä on perusteltua, sillä asukkaiden näkökulmasta olisi selkeintä, läpinäkyvintä ja saatujen kokemusten mukaan myös kustannustehokkainta varmistaa asukkaille vapaaehtoisten kierrätettävien jätteiden keräyksen palveluiden saatavuus nimenomaisesti kuntien tai kuntien yhteisesti omistaman jätelaitoksen järjestämänä keräyksenä. Mikäli kunta ei keräystä järjestä velvoittavana tai vapaaehtoisesti, viranomaisen selkeästi päättämällä tavalla, syntyisi kiinteistönhaltijalle oikeus tilata ylimääräisiä pakkausjätteen kiinteistökohtaisia keräyspalveluita yksityisiltä jätteenkuljetusyrityksiltä.

Siksi Kuntaliitto ehdottaa säännöksen 3 momentin perustelutekstistä poistettavaksi seuraavaa kohtaa: "tai kunnan jätehuoltomääräyksissä nimenomaisesti määriteltyjen pakkausjätteen kiinteistöittäistä erilliskeräystä koskevien velvoiterajojen piiriin." Sen sijaan säännöksen perusteluissa tulisi tarkentaa, että kaikki kunnan jätehuoltomääräyksissä määritelty erilliskeräys, myös vapaaehtoisuuteen perustuva, kuuluu kunnan huolehtimisvastuulle. Kuntaliitto ehdottaa

perusteluja muutettavaksi seuraavasti: "...tai kunnan 91 §:n nojalla antamissaan jätehuoltomääräyksissä määrittelemän pakkausjätteen kiinteistöittaisen erilliskeräyksen piiriin." Säännös edellyttäisi, että kunnan tulisi selkeästi määritellä myös mahdollinen vapaaehtoinen keräys ja sen ehdot jätehuoltomääräyksissään. Näissä vapaaehtoisuuteen perustuvissa tilanteissa kunnan tulisi 1) määritellä määräyksissään selkeästi tarjottavan palvelun reunaehdot siten, että kuntalainen ymmärtää, milloin hänellä on oikeus tilata vapaaehtoista palvelua, 2) tosiasiallisesti tarjota palvelua sitä pyydetessä, 3) sisällyttää vapaaehtoisen keräyksen astiatyhjennysmaksu taksaan ja 4) tiedottaa palvelusta asukkaita. Nämä edellytykset voidaan kirjata 91 §:n perusteluihin, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi.

Kuntaliitto katsoo, että 41.3 §:n säännöksiin ei tule luoda kiinteistöille uutta epäselvää tilannetta, joissa ne eivät tiedä, mihin keräykseen tulisi liittyä, kunnan jätehuoltomääräyksissään ja taksassaan määrittelemään lakisääteiseen, mutta kiinteistöille vapaaehtoiseen vai niiden itsensä tilaamaan, markkinaehtoiseen, vapaaehtoiseen keräykseen. Asukkaalle pakkausjätteiden kiinteistöittaisen keräyksen tulisi olla ensisijaisesti kunnan järjestämää ja vasta toissijaisesti, mikäli kunta ei keräystä lainkaan järjestä, 41.3 §:n nojalla toteutettua - kuten nykyisinkin. Vain näin toteutettuna vastuunjako on selkeä.

41 a §. Kiinteistöllä tapahtuva pienimuotoinen jätteen käsittely

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi jätteen haltijalle uusi velvollisuus antaa tiedot biojätteen kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta käsittelystä kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Kunnan jätehuoltoviranomaisen olisi merkittävä nämä tiedot 143 §:ssä säädettyyn rekisteriin. Kuntaliitto ymmärtää, että tietojen kerääminen on tarpeen, jotta kiinteistöillä käsitellyn biojätteen määrä voitaisiin arvioida ja laskea tilastointia varten. Kuntaliitto esittää kuitenkin, että siltä osin kuin kotikompostointia koskeva tieto on saatavilla jätelaitoksen kautta, viranomainen voisi hyödyntää myös sitä tietokanavaa ja asiasta voisi määritellä kunnallisissa jätehuoltomääräyksissä. Pykälän sanamuodon voisi muuttaa sellaiseksi, että jätteen haltijan on annettava tiedot biojätteen kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta käsittelystä kunnalle. Tällöin jätehuoltoviranomainen voisi jatkaa nykykäytäntöä ja jätehuoltomääräyksiin tarvittaessa ohjata ilmoittamaan ko. tiedon jätelaitokselle, joka sen toimittaisi koottuna edelleen viranomaiselle eikä aiheutettaisi turhaa erillistä hallintokuormaa.

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

Kuntaliitto pitää pakkausjätteiden tuottajavastuun osalta toimintamallia, jossa kunnat ja pakkausten tuottajat veloitetaan yhteistoimintaan, kannatettavana ja perusteluna mallina ottaen huomioon mm. EU:n varhaisvaroitUSRaportin suositukset epäselvästä ja hajanaisesta vastuunjaosta (49 a-d §). Yhteistoiminnan avulla on mahdollista selkeyttää kuntien ja pakkaustuottajien roolit pakkausjätteiden kiinteistökeräyksessä ja aluekeräyksessä.

46 § Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista

Kuntaliitto kannattaa etäkaupan sisällyttämistä tuottajavastuovelvoitteiden piiriin, vaikka sen valvonta onkin tunnistettu hankalaksi.

47 § Tuottajan ensisijainen oikeus järjestää jätehuolto

Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa pykälään ehdotettuihin muutoksiin. On hyvä, että kunnan täydentämismahdollisuus pakkausjätteiden tuottajavastuuseen säilyy ennallaan.

49 a § Kunnan ja pakkausten tuottajan yhteistoiminta pakkausjätteen erilliskeräyksessä

Kuntaliiton näkemyksen mukaan kuntien ja pakkausten tuottajien yhteistoiminnan kehittäminen pakkausjätteen erilliskeräyksessä on olennaista kierrätystavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Se on nopein tie laajentaa koko Suomeen jo nykyisinkin käytössä oleva pakkausjätteiden kiinteistökeräyksen toimintamalli, jonka mukaisesti kunta huolehtii pakkausten kiinteistökeräyksestä ja jo useilla alueilla myös järjestää pakkausten keräyksen ja kuljetuksen asuinkiinteistöltä. Pakkausjätteen keräämisen toteuttaminen tiiviissä yhteistyössä tuottajien kanssa mahdollistaa paremman jätteiden keräämisen kokonaissuunnittelun ja tehokkaamman logistiikan hyödyntämisen, joka palvelee sekä tuottajien, kuntien että asiakkaiden etuja.

Kun kunnat järjestävät seka- ja biojätteen lisäksi pakkausjätteiden keräyksen, on mahdollista järjestää pakkausten lisäksi muiden samaa materiaalia olevien tuotteiden yhteiskeräys. Esimerkkeinä mainittakoon muovipakkausten ja muiden muovien keräys sekä metallipakkausten ja kotitalouksien muun pienmetallin yhteiskeräys. Myös uusia keräysmalleja päästään kehittämään kokonaisvaltaisesti, kun kunnat järjestävät muiden jätteiden ohella pakkausjätteiden keräyksen kiinteistöillä.

Suuri etu mallissa on se, että asukkaan jätehuoltopalvelu helpottuu ja asukas saa jatkossa kaikki jätehuollon palvelut yhdeltä toimijalta, kunnan jätelaitokselta. Asukkaat voisivat olla kaikissa jätehuoltoon liittyvissä asioissa jatkossa yhteydessä kunnalliseen jätelaitokseen, joka hoitaisi

palvelut keskitetysti ja räätälöisi niitä sopiviksi kiinteistön kokonaisuuden sekä erilliskeräykseen kohdistuvat veloitteet ja mahdollisuudet huomioon ottaen.

Ehdotuksen mukainen malli yhdistettynä jätteenkuljetuksen muutokseen varmistaa, että tuottajilta saatava korvaus päättyy sellaisenaan alentamaan asukkaiden suorittamia, pakkausjätteiden tyhjennyksistä aiheutuvia maksuja. Nykyisen jätteenkuljetusten kaksoisjärjestelmän jatkuessa olisi mahdotonta ilman merkittäviä ja monimutkaisia muutoksia nykyisiin maksuja sekä kuljetusta koskeviin pykäliin sekä jätemaksukäytäntöihin varmistaa, että korvaukset todella käytettäisiin alentamaan asukkaiden jätemaksuja.

Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa pykälän sisältöön ja sen perusteluihin.

49 b § Kunnille maksettavista korvauksista sopiminen ja pakkausten tuottajan kustannusvastuu

Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa pykälän sisältöön.

Sen sijaan pykälän 1 momentin perusteluja tulisi kuntien sopimisen osalta hieman selkeyttää. Kohdassa todetaan, että pakkausten tuottajien puolesta sopimuksen tekisi pakkausten tuottajayhteisö. Vastaavasti kohtaan tulisi selkeyden vuoksi lisätä, että kunnan puolesta sopimuksen tekisi kunnan jätehuollon palvelutehtävästä kunnassa huolehtiva toimija, joka voi olla esimerkiksi kunta, kuntayhtymä tai jätelain 43.1 §:ssä tarkoitettu kunnallinen jätelyhtiö. Mikäli kunta on päätöksellään siirtänyt esimerkiksi jätelain 43.1 §:n perusteella jätehuollon palvelutehtävät (julkisen hallintotehtävän) yhdessä muiden kuntien kanssa omistamalleen yhtiölle, niin sopijapuolena toimisi tällöin ko. yhtiö. Mikäli kunta olisi ulkoistanut kilpailutuksella jätehuollon palvelutehtävän yksityiselle taholle, sopimuksen tekijä olisi kuitenkin julkinen taho eli kunta. On selkeää, että sopimisesta kunnissa vastaa muutoinkin jätehuollon operatiivisista tehtävistä huolehtiva taho ja että se on myös lakiehdotuksen perusteella ymmärrettävissä yksiselitteisesti.

Perusteluiden mukaan, jos kunta ei liittyisi yleissopimukseen, se ei voisi vaatia erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta korvausta pakkausten tuottajayhteisöltä. Kohtaa voisi vielä selventää kunnan roolin osalta lisäämällä ensimmäisen perustelukappaleen loppuun toteamuksen, että kunnalla on tässäkin tapauksessa kuitenkin muualta jätelaista syntyvä velvoite toimittaa keräämänsä ja kuljettamansa pakkausjätteet tuottajan järjestämään käsittelyyn.

2 momentin tuottajan kustannusvastuun osalta Kuntaliitto esittää perustelutekstiä täsmennettäväksi pieneltä osin. Viitaten 41.3 §:n ja 91 §:n osalta esitettyihin perusteluihin, Kuntaliitto ehdottaa 49 b §:n perusteluista 2 momentin kustannusvastuun edelleen selkeyttämisen osalta täsmennettäväksi siten, että perusteluista selviää, että tuottajan kustannusvastuun ei ole tarkoitus laajentua kuntien vapaaehtoisesta kiinteistökeräyksestä antamien jätehuoltomääräysten perusteella: ”Näin ollen

esimerkiksi kunnan 91 §:n nojalla antamat asetusta ankarammat velvoittavat tai vapaaehtoisuuteen perustuvat erilliskeräysmääräykset eivät laajentaisi tuottajan kustannusvastausta.”

49 c § Sovittelu ja yhteistoiminnasta poikkeaminen

Kuntaliitto pitää ehdotettua sovittelumenettelyä tarkoituksenmukaisena. Kuntaliitto toteaa samassa yhteydessä, että kunnat ja pakkaustuottajat ovat jo hyvässä yhteisymmärryksessä aloittaneet sopimusneuvottelut järjestötasolla. Lainkohdan perusteluissa esiin nostettu huoli tilanteeseen, ettei ensimmäistäkään sopimusta osapuolten välillä saataisi aikaiseksi 30.6.2021 mennessä, on Kuntaliiton näkemyksen mukaan ratkaistavissa ensisijaisesti osapuolten neuvotteluissa sopimusteknisin ratkaisuin. Joka tapauksessa lakisääteisen yhteistoimintavelvoitteen luonteen takia kohdistuisivat mahdolliset valvontaviranomaisen toimenpiteet molempiin osapuoliin eli myös sopimusjärjestelyn toisena osapuolena olevaan kuntasektoriin. Tällöin kyseeseen voisi tulla harkinnan mukaan jätelain 126 §:n mukainen rikkomuksen oikaiseminen ja tarpeen mukaan siihen kytketty 129 §:n mukainen uhkasakko. Siksi Kuntaliitto pitää hieman eriskummallisena, että vain tuottajavastuun valvonta on nostettu perusteluissa esiin.

Perusteluissa todetaan nyt seuraavaa: ”Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan ensimmäinen sopimus tuottajien ja kuntien välillä olisi tehtävä 30.6.2021 mennessä. Ehdotukseen ei sisälly erityissääntelyä sen varalta, jos sopimusta ei synny siirtymäsäännöksen määräaikaan mennessä. Tällöin valvontaviranomainen voisi turvautua tuottajavastuun valvonnassa yleisesti käytössä oleviin, jätelain 128 §:n mukaiseen laiminlyönnin oikaisemiseen ja tarpeen mukaan siihen 129 §:n mukaisesti kytkettyyn uhkasakkoon.”

Kuntaliitto esittää, että perustelujen valvontaviranomaiskohta muutetaan seuraavaksi: ”Tällöin valvontaviranomaiset voisivat turvautua valvonnassa yleisesti käytössä oleviin, jätelain 13 luvun mukaisiin menettelyihin.”

Kuntaliitto huomauttaa, että mikäli lausuntojen perusteella syntyy tarve muuttaa jätelain 62 §:ssä ehdotettua, aiheuttavat mahdolliset muutokset vaikutuksia myös tässä pykälässä säädettyyn.

49 d §. Sopimusta koskevien tietojen antaminen valvontaviranomaiselle.

Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa tähän pykälään.

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

78 §. Kunnan jätemaksu

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan tiukennettavaksi siten, että kunnan jätemaksu tulisi lähtökohtaisesti aina määrätä sellaiseksi, että se kannustaa jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon. Voimassa olevan lain mukaan jätemaksun tulisi olla kannustava mahdollisuuksien mukaan. Ehdotus käytännössä tiukentaa jätemaksun ohjaavuutta.

Kuntaliitto kannattaa ehdotettua muutosta siinä tapauksessa, että kiinteän jätteen jätteenkuljetus muutetaan kunnan järjestämäksi ja yhteistoiminta pakkaustuottajien kanssa toteutuu ehdotuksen mukaisesti. Muussa tapauksessa velvoite on kiinteistönhaltijan jätteenkuljetusjärjestelmäalueilla mahdoton toteuttaa, koska kunta ei määrittele kiinteistöjen astiatyhjennysmaksuja eikä siten voi vaikuttaa kiinteistöjen laskutukseen tai käyttämiin urakoitsijoihin ja niiden asiakashinnoitteluun. Tällöin nykyisen lain sanamuoto olisi perustellumpi.

80 §. Velvollisuus suorittaa kunnan jätemaksu.

Pykälän 2 momentin soveltamisalaa ehdotetaan rajattavaksi niin, että kunnan mahdollisuus periä jätteen käsittelyä koskeva maksu jätteen kuljettajalta koskisi vain saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksia. Muutos aiheutuisi kunnan vastuulla olevan jätteen kuljetusjärjestelmää koskevaan 35 ja 37 §:ään ehdotetuista muutoksista.

Kuntaliitto toteaa muutoksen olevan riippuvainen kuljetusjärjestelmäratkaisusta. Kuntaliitto huomauttaa, että jätelain kuljetusmuutoksen siirtymäaikoina on kuitenkin voitava noudattaa myös kiinteissä jätteissä näitä nykyisen lain menettelyjä. Se tulisi todeta selkeämmin ainakin voimaantulossäännöksessä, jossa siirtymäajat on mainittu.

80 a § Kirjanpito kiinteistön haltijan järjestämästä kuljetuksesta perittävistä maksuista

Kuntaliitto kannattaa muutosta, jossa käytännössä nykyisen lain 45 §:n asiasisältö siirretään maksupykälien yhteyteen ja sovitetaan muutettavan kuljetusjärjestelyn mukaiseksi. On tärkeää, että jätehuoltoviranomainen voi tarvittaessa saada kirjanpidon pyynnöstä nähtäväksi suorittaessaan seurantavelvollisuuttaan.

81 ja 87 §:t

Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa ehdotettuihin muutoksiin.

88 § Alueellinen yhteistyöryhmä

Ryhmän perustaminen on kunnan jätehuoltoviranomaisen ja ympäristönsuojeluviranomaisen näkökulmasta hyvä lisäys jätelakiin. Kuntien viranomaiset ovat kokeneet, ettei heidän ääntensä ole kuultu valtion aluehallinnossa riittävästi. Tämä ryhmä voi tarjota hyvän mahdollisuuden tietojen vaihtoon.

91 § Kunnan jätehuoltomääräykset

Kuntaliiton näkemyksen mukaan pykälän 1 momentin täsmennykset ovat asianmukaisia ja kannatettavia. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 3 momentti, jolla määritettäisiin jätteiden erilliskeräyksen järjestämisvelvollisuutta koskevien valtioneuvoston asetuksen ja kunnan jätehuoltomääräyksen välistä suhdetta. Kuntaliitto pitää uuden 3 momentin säännöstä olennaisen tärkeänä kuntien kannalta. Se tuo jouston mahdollisuuden lainsäädäntöön ja mahdollistaa paikallisten olosuhteiden huomioon ottamisen erilliskeräysvelvoitteiden toimeenpanoa pohdittaessa. Pykälän sisältöön Kuntaliitolla ei näin ollen ole huomautettavaa.

Kuntaliitto ehdottaa jätehuoltomääräyksiä koskevan pykälän perusteluja täsmennettäväksi tiukemman ja vapaaehtoisen keräyksen osalta seuraavasti:

“Vastaavasti jätehuoltomääräyksillä voitaisiin määrätä kunnassa tai sen osassa noudatettavasta asetuksen vaatimustasoa (Kuntaliitto ehdottaa poistettavaksi: laajemmista erilliskeräysvelvoitteista) laajemmasta velvoittavasta tai vapaaehtoisuuteen perustuvasta erilliskeräyksestä, jos se olisi paikalliset olot huomioon ottaen tarpeellista jätteen uudelleenkäyttöön valmistelun, kierrätyksen tai muun hyödyntämisen toteuttamiseksi etusijajärjestyksen mukaisesti. Tällöin jätehuoltomääräyksissä tulisi määritellä selkeästi erilliskeräyksen laajuus. Kunnan tulisi tiedottaa asukkaita ja muita kunnan jätehuoltovastuulle kuuluvia kiinteistöjen haltijoita jätehuoltomääräyksissä annettavasta 15.3 §:n nojalla säädetyistä erilliskeräysvelvoitteista poikkeavasta erilliskeräyksestä (sisältäen myös mahdollisuuden vapaaehtoiseen keräykseen liittymisestä) ja siitä jätetaksan mukaisesti perittävästä jätemaksusta asukkaita.”

Muutos selventäisi kunnan vapaaehtoisesti tarjoamien kiinteistöittäisten jätehuoltopalveluiden roolia ja ohjaisi kuntia antamaan niistä nykyistä selkeämpiä jätehuoltomääräyksiä. Nykyisinkin kunnan tarjoamat vapaaehtoiset, velvoittavaa erilliskeräystä täydentävät palvelut ovat mahdollisia ja monessa kunnassa niitä jo tarjotaan sekä niitä pyydetään. Siksi on tärkeää, että jätelailla tuetaan kuntien vapaaehtoista palvelutason parantamista siltä osin, kuin se on ympäristöllisesti kestävä ja

kustannustehokasta sekä tuo lisäarvoa asukkaille. Muutos myös korostaisi jätelain velvoitteista tehtävistä poikkeamisista tiedottamisen tärkeyttä.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota myös ehdotetun 91 §:n perustelujen seuraavaan kohtaan "Esimerkiksi yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden saavuttaminen saattaa edellyttää asetuksen vaatimustasoa laajemmin sovellettavia erilliskeräysvelvoitteita kunnissa, joissa keräys on mahdollista toteuttaa tehokkaasti. Tällöin kunnalla voidaan katsoa olevan lain 15 §:ään perustuva velvollisuus säätää asetusta laajemmasta erilliskeräyksen järjestämisvelvollisuudesta." Kuntaliitto toteaa, että pykälän perustelut ovat tältä osin tiukemmat kuin mitä jätelain 15 §:ssä ja sen nojalla annetussa asetuksessa vaaditaan. Perusteluissa käytetty sanamuoto ei ole siten yhtenevä lakipykäliin kirjattujen vaatimusten kanssa, vaan se ylittää lailla säädettävän vaatimustason. Yhdyskuntajätteen kierrätystavoitetta ei ole jätelaissa säädetty sitovana velvoitteena yksin yhdellekään toimijalle. Kuntaliitto katsoo, että pykälän perusteluja pitäisi muokata tältä osin. Jätehuoltomääräysten antamisessa on kyse kunnan harkintavallan käyttämisestä kyseisen alueen olosuhteisiin ja toimintaympäristöön peilaten eikä kuntaa voida näin ollen velvoittaa seuraamaan muiden kuntien määräysten tasoa ja niihin liittyviä olosuhdetekijöitä, saati sitten muiden toimijoiden toimia ja paikkaamaan toisten tekemättä jättämiä. Kunta toki voi oman harkintansa, omien tavoitteidensa ja toimintaympäristönsä perusteella päätyä laajentamaan erilliskeräystä.

93 §. Jäteneuvonta

Pykälää tarkennettaisiin lisäämällä roskaantumisen ehkäisyneuvontaa, neuvonnan perusteiksi lajittelun tehostaminen ja erilliskeräyksen lisääminen sekä velvollisuus kiinnittää erityistä huomiota elintarvikejätteen määrän vähentämiseen. Kuntaliitto kannattaa em. täsmennyksiä.

94 § Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin

Kuntaliitto kannattaa rekisteröintitoiminnan keskittämistä yhdelle ELY-keskukselle. Olennaista tietojen tarvitsijoille, kuten seuranta- ja valvontaviranomaisille sekä jätteen haltijoille on myös tietojen saaminen helposti ulos järjestelmästä, mikä ei ole tähän mennessä onnistunut kovinkaan vaivattomasti. Siihen liittyen ehdotetaan tätä säännöstä täydentämään säädettäväksi oma 142 a § tietopalvelusta, mitä Kuntaliitto pitää hyvänä.

121 § Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

Pykälän 1 momentissa säädetty jätteen haltijan velvollisuus laatia siirtoasiakirja laajennettaisiin koskemaan myös POP-jätteitä. Kuntaliitto ymmärtää, että velvoite johtuu EU-säädöksistä, mutta

esittää samalla huolensa siitä, tunnustetaanko jätehuoltoketjussa POP-jätteet. Tästä veloitteesta ja POP-jätteiden tunnistamiseksi on huolehdittava riittävästä toimijoiden valituksesta ja neuvonnasta.

121 a §. Siirtoasiakirjan käyttöön liittyvät menettelyt

Kuntaliitto kannattaa lähtökohtaisesti sähköiseen siirtoasiakirjaan siirtymistä. Ehdotuksen mukaan siirtoasiakirja olisi laadittava sähköisenä, jollei 121 b §:stä muuta johdu. On asianmukaista, että sähköisen siirtoasiakirjan tietojen toimittamisvelvoite ympäristönsuojelulain 222 §:ssä tarkoitettuun ympäristönsuojelun tietojärjestelmään kohdistetaan siirtoasiakirjan laatineeseen jätteen haltijaan. Tietojen toimittamisvelvoite perustuu EU:n jätedirektiivin 35 artiklassa toiminnanharjoittajalle asetettuun veloitteeseen. Siirtyminen sähköiseen siirtoasiakirjaan toivottavasti vähentää jatkossa uudesta tiedon toimittamisveloitteesta aiheutuvaa hallintokuormaa.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että vaarallisten jätteiden ja POP-jätteiden siirtoasiakirjatietojen toimittamiseen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään ei ole esitetty lainkaan siirtymäaika suhteessa muihin siirtoasiakirjan käyttöä vaativiin jätteisiin. Siirtymäaika näiden jätteiden osalta olisi yhtä tarpeellinen tallentamista varten tarvittavien sähköisten järjestelmien toteutukseen ja kehittämiseen.

121 b §. Paperisen siirtoasiakirjan käyttöön liittyvät menettelyt.

Siirtoasiakirja olisi pääsääntöisesti laadittava sähköisenä, mutta se voitaisiin laatia myös paperisena, jos jätteen haltijalla ei olisi edellytyksiä laatia asiakirjaa sähköisenä esimerkiksi toiminnanharjoittajalta puuttuvien laitteiden tai sähköisessä siirtoasiakirjajärjestelmässä olevan teknisen ongelman vuoksi. On tarkoituksenmukaista säilyttää mahdollisuus myös paperiseen siirtoasiakirjaan em. tilanteissa.

142 a § Jätehuoltorekisteriä koskeva tietopalvelu

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin jätehuoltorekisteriä koskevasta tietopalvelusta. Tietopalvelun ylläpitovelvollisuus olisi sillä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, joka hoitaisi muutoinkin jätehuoltorekisteriin liittyviä tehtäviä. Jätteen kuljettajia ja välittäjiä koskevien tietojen sekä näiden toimintaan sisältyvien jätetietojen julkaiseminen kaikille avoimessa tietopalvelussa palvelisi yleistä tiedonsaantia jätehuoltorekisteriin hyväksytyistä ja merkitystä toiminnan harjoittajista.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan ehdotettu uusi pykälä olisi tarpeellinen lisäys jätelakiin ja palvelisi niin jätteenhaltijoita kuin viranomaisiakin. Tällä hetkellä tietoja on jouduttu kysymään erikseen hitaana tietopyyntönä ko. alueen ELY-keskuksista ja kuormittamaan sillä tavalla turhaan rekisterinpitäjää.

143 §. Rekisteri jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi kunnan jätehuoltoviranomaisen velvollisuus merkitä pykälässä tarkoitettuun rekisteriin 41 a §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot biojätteen kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta käsittelystä.

Kuntaliitto toteaa, että kyseessä on uusi tehtävä kunnan jätehuoltoviranomaiselle ja vaikuttaa myös olemassa olevien kuljetusrekisteriohjelmien päivittämistarpeeseen. Muutokselle olisi hyvä määritellä siirtymäaika, koska se edellyttää järjestelmämuutoksia ja -kehitystä. Kuntaliitto kyseenalaistaa viranomaisia erittäin työllistävänä muutosehdotuksen perusteluihin kirjatun kohdan ”Rekisteriin merkityt henkilötiedot, jotka koskevat kiinteistöllä tapahtuvaa biojätteen käsittelyä, säilytetään kaksi vuotta käsittelyn päättymisestä ilmoittamisen jälkeen.” Kyseessä ei ole sellainen tieto, joka ei voisi olla rekisterissä viisi vuotta tietosuoja-asetuksen näkökulmasta. On myös kyseenalaista olettaa, että kiinteistö ilmoittaa aktiivisesti kompostointikäsittelyn päättyneeksi kiinteistöllään. Omistajanvaihdostilanteeseen saattaa liittyä näitä muutoksia, mutta ne tulevat tietoon lähinnä uuden omistajan tai vanhan omistajan laskuttamisen myötä.

Pykälän ehdotetun 3 momentin mukaan kunnan jätehuoltoviranomaisella olisi velvollisuus tarvittaessa koostaa ja luovuttaa rekisteriin kootut tiedot jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä 22 §:ssä tarkoitettulle valtion viranomaiselle tai 27 §:ssä tarkoitettulle asiantuntijaviranomaiselle tai -laitokselle. Kuntaliitto vastustaa ehdottomasti pykälään ehdotettua jätehuoltoviranomaiselle asetettua epämääräistä velvoitetta koostaa rekisteritietoja pyynnöstä valtion viranomaiselle tai asiantuntijaviranomaiselle tai -laitokselle. Säännösten riittävää olisi vaatia, että valtion viranomaisella olisi oikeus perustellusta syystä tarvittaessa saada tarvittavia tietoja kunnan rekisteristä rajapintaratkaisuja hyödyntäen. Enintään voisi vaatia, että viranomaisen olisi luovutettava tarvittavat tiedot sähköisesti muokattavassa muodossa. On kohtuutonta esittää lakiin velvoittavana kunnan viranomaista työllistäviä, viranomaisen jätehuoltotehtävän kannalta tarpeettomia ja myös laajuudeltaan määrittelemättömiä tehtäviä, joiden kustannukset kohdennetaan kunnan jätemaksuja maksaviin asiakkaisiin. Vähintään viranomaisen tulisi voida veloittaa täysimääräisesti koostamistyöstä aiheutuvat kustannukset valtion viranomaiselta.

147 §. Rangaistussäännökset.

Pykälän 2 momentissa säädetään rikoslain säännöksiä täydentävistä sakonuhkaisista rangaistussäännöksistä. Voimassa olevassa laissa rangaistavuudelta edellytetään tahallisuutta tai

törkeää huolimattomuutta. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jätelain rikkomisen syyksiluettavuuden kynnystä laskettaisiin tavanomaiseen huolimattomuuteen.

Kuntaliitto kannattaa 147.2 §:ään ehdotettuja muutoksia perusteluissa esitetyistä syistä. Muutos olisi tarpeen ympäristösääntelyn yhdenmukaisuuden ja oikeudenmukaisuuden vaatimusten vuoksi sekä yleisen edun suojaamiseksi. Muutos asettaisi rangaistavuuden kynnyksen samalle viivalle muun ympäristösääntelyn kanssa ja olisi siten omiaan helpottamaa viranomaisarviointia.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2021.

Kuntaliitto toteaa, että ehdotetut kuljetusmuutokseen esitetyt siirtymäajat ovat tarpeellisia, jotta kunnat ja kuljetusyritykset ehtivät valmistautua muutokseen. On järkevää synkronoida kuljetusjärjestelmän muutos uusien erilliskeräysvelvoitteiden toimeenpanon määräajan kanssa. Sekalaisen yhdyskuntajätteen osalta pitempi siirtymäkausi on perusteltu, jotta kuljetusten kilpailutuksia voidaan paremmin jaksottaa kokonaisuutena.

Kuntaliitto toistaa tässä jo 121 a §:n yhteydessä lausumansa ja kiinnittää huomiota siihen, että vaarallisten jätteiden ja POP-jätteiden siirtoasiakirjatietojen toimittamiseen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään ei ole esitetty lainkaan siirtymäaikaa. Siirtymäaika näiden jätteiden osalta olisi yhtä tarpeellinen tallentamista varten tarvittavien sähköisten järjestelmien toteutukseen ja kehittämiseen.

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa näihin ehdotettuihin muutoksiin.

Asetusyhteenvedo

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

Varsinaiset asetusluonnokset on tarkoitus laatia tässä liitteessä kuvattujen suuntaviivojen pohjalta ja lähettää lausunnoille vuoden 2020 aikana.

1 Valtioneuvoston asetus jätteistä

Ehdotetuilla muutoksilla jäteasetukseen säädettäisiin aiempaa tarkemmat velvollisuudet yhdyskuntajätteen erilliskeräyksestä. Kiinteistökohtaista erilliskeräystä koskevat vähimmäisvaatimukset asetettaisiin mahdollisimman samantasoisina asuinkiinteistöille sekä hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteen haltijoille. Ehdotuksen mukaan kunnan olisi järjestettävä asumisessa syntyvän pienikokoisen metallijätteen ja muun biojätteen kuin puutarha- ja puistojätteen erilliskeräys ja kierrätys sekä yhteistoiminnassa pakkausten tuottajien kanssa kuitu-, lasi-, metalli- ja muovipakkausten erilliskeräys, vähintään jokaiselta taajamassa sijaitsevalta kiinteistöltä, jossa on viisi huoneistoa, viimeistään kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Lisäksi yli 10 000 asukkaan taajamassa asumisessa syntyvän biojätteen erilliskeräys olisi kuitenkin järjestettävä jokaiselta kiinteistöltä viimeistään kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Kunnan mahdollisuudesta poiketa velvoiterajoista säädettäisiin jätelain 91 §:ssä.

Kuntaliitto pitää ehdotettuja erilliskeräysvelvoiterajoja perusteltuina sillä edellytyksellä, että kunnalle on laissa jätetty poikkeamismahdollisuus tarvittaessa asetukseen säädetyistä. Kuntaliitto pitää erittäin tärkeänä velvoitteiden asettamista myös hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan kiinteistöille, jotta kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet eivät jää pelkästään asukkaiden kustannettavaksi. Asumisessa syntyvien jätteiden erilliskeräyksen tehostamisen lisäksi yhdyskuntajätteen kierrätysasteeseen vaikuttaa merkittävästi myös elinkeinoelämän toimijoilta erilliskerätyt jätelajit sekä muut elinkeinoelämän vastuulla olevat, kiertotalouden toteutumista edistävät toimenpiteet.

Kuntaliitto pitää kuitenkin epä johdonmukaisena asetukseen kirjattua esitystä, jonka mukaan asumisessa syntyvän jätteen ja julkisen hallinto- ja palvelutoiminnan sekä elinkeinotoiminnan yhdyskuntajätteen erilliskeräyksen velvoiterajojen siirtymäajat poikkeavat toisistaan. Esityksessä asiaa ei ole perusteltu mitenkään. Etenkin kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan yhdyskuntajätteen erilliskeräysvelvoitteiden siirtymäajan pituuden on tarkoituksenmukaista olla sama asumisen jätteen siirtymäajan kanssa, koska asumisen siirtymäaika on synkronoitu lakiehdotuksen jätteenkuljetusjärjestelmän muutoksen siirtymäajan kanssa. Erilainen siirtymäaika johtaisi erikoiseen tilanteeseen useimmilla alueilla, joilla ei ole vielä käytössä viiden huoneiston rajaa vastaavia muun toiminnan keräysvelvoitteita eikä välttämättä kunnan järjestämää kuljetusta. Kunta tai jätelaitos joutuisi julkisena hankintana kilpailuttamaan yhden vuoden kestoisen hankinnan ennen kuin jätelaitos alkaisi kilpailuttaa asumisen ja hallinto- ja palvelutoiminnan kuljetuksen alueellaan kokonaisuutena. Vain yhden vuoden hankintajakso ei liene tarkoituksenmukainen. Kuntaliitto esittääkin, että poiketen asetusehdotuksesta julkisen (ml. kunnan) hallinto- ja palvelutoiminnassa ja elinkeinotoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen erilliskeräysvelvoitetta tulisi noudattaa kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta, kuten asumisen jätteenkin osalta on esitetty. Tätä ennen elinkeinotoiminnan ja julkisten toimijoiden on aina mahdollista lisätä erilliskeräystä vapaaehtoisuuden pohjalta.

2 Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta (713/2014)

Ehdotetut muutokset selkeyttävät jätteen luokittelun päättymistä koskevia menettelyjä ja helpottavat EOW-päätösten seuranta.

3 Valtioneuvoston asetus kaatopaikoista (331/2013)

Kaatopaikalle hyväksyttävän jätteen kelpoisuusvaatimukset

Ehdotuksesta käy ilmi, että kaatopaikalle hyväksyttävän jätteen kelpoisuusvaatimuksia selkeytettäisiin, säännöksen tulkintakäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi. Lisäksi poikkeusten enimmäismääräaikoja muutettaisiin. Poikkeus, joka perustuisi luotettavaan osoitukseen siitä, ettei jäte ominaisuuksiensa perusteella sovellu muualle kuin kaatopaikkasijoitukseen, voitaisiin myöntää enintään 10 vuoden ajaksi kerrallaan. Käsittelykapasiteetin puutteesta johtuva poikkeus voitaisiin myöntää 3 vuodeksi kerrallaan. Kuntaliiton näkemyksen mukaan säännöksen selkeyttäminen sekä enimmäismääräaikoja koskevat ehdotukset ovat perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia.

4 Tuottajavastuuta koskevat valtioneuvoston asetukset

Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä

Pakkausjäteasetukseen ehdotetaan tehtäväksi muutoksia. Pakkausjätteen kierrätysasteen laskentäsäännökset uudistettaisiin EU-säätelyn mukaiseksi.

Eryteisesti ehdotettu uusi säännös, joka mahdollistaisi puupakkausten korjauksen laskemisen puupakkausjätettä ja kaikkea pakkausjätettä koskevaan kierrätystavoitteeseen, on Kuntaliiton näkemyksen mukaan erittäin perusteltu.

Alueellisten vastaanottoaikkojen vähimmäismäärää pienennettäisiin nykyisestä 1850 paikasta 1000 paikkaan. Muovipakkausten osalta alueellisten vastaanottoaikkojen vähimmäismäärä puolestaan kasvaisi samalle tasolle muiden pakkausjätelajien kanssa. Kuntaliitto pitää erittäin perusteltuna nostaa muovipakkausjätteen vastaanottoaikkojen määrä samalle tasolle kuin muiden pakkausjätteiden, koska muovipakkausjätteen kierrätys on vakiintunut ja kuntalaisten halukkuus lajitella ko. jätettä on kasvanut.

Lisäksi pakkausjäteasetukseen ehdotetaan direktiivin mukaisia muutoksia pakkausten ominaisuuksia koskeviin perusvaatimuksiin. Asetuksessa annettaisiin vaatimuksia kompostointia varten käsiteltävästä pakkausjätteestä. Kuntaliitto toteaa tältä osin, että säännöksessä olisi hyvä ottaa huomioon sen soveltuminen kotikompostointiin ja teolliseen kompostointiprosessiin, jotka ovat eri asioita.

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

Luku 4.2

Kuntaliiton näkemyksen mukaan lakiehdotuksen vaikutusten arviointi on kokonaisuudessaan toteutettu hyvin. Vaikutusten arviointi perustuu pitkälti erilaisiin huolella tehtyihin taustaselvityksiin ja tutkimustuloksiin sekä eri sidosryhmien toimittamiin tietoaineistoihin, joiden perusteella on voitu päätyä esitettyyn kokonaisratkaisuun. Erityisesti tausta-aineistona olevat 4 kpl erillisiä vaikutusarvio-raportteja ovat huolellisesti tehtyjä ja sisältävät runsaasti sekä faktatietoa että perusteltuja arvioita ehdotuksen vaikutuksista. Vaikutusten arvioinnissa on suhtauduttu terveeseen kriittisyyteen myös selvitysten ja tilastotietojen puutteisiin sekä tuotu mahdolliset epävarmuudet esille hyvin. Kuntaliitto on pääosin tyytyväinen luvussa 4.2 esitettyyn vaikutusarvioon.

Vaikutukset kuntiin

Kuntaliitto huomauttaa vaikutusten arviointiin liittyen, että jätelakiehdotus lisää niiden kuntien ja jätelaitosten, joissa jätteenkuljetus on ollut kiinteistönhaltijan järjestämää, työmäärää jonkin verran. Lain mukaisten velvoitteiden täyttäminen voi etenkin edellyttää lisäresursointia niissä pienissä ja keskisuurissa kunnissa, jotka eivät tällä hetkellä ole mukana kuntien yhteisissä jätelaitoksissa tai viranomaiselimissä. Kustannukset tulee periä jätemaksuina asiakkailta, joten sinänsä kunnan tai jätelaitoksen työmäärän lisääntymisellä ei ole suoraa vaikutusta kuntatalouteen. Lisäksi asiakkaan kustannustaso ei tästä syystä todennäköisesti nouse, koska useimmiten kilpailutuksen aiheuttamat kustannukset kompensoituvat sen aikaansaamana edullisempänä kustannustasona asiakkaalle.

Vaikutukset työllisyyteen

Kuntaliitto toteaa, että säädettäväksi ehdotetut erilliskeräysvelvoitteet kasvattavat kuljetusjärjestelmäratkaisusta huolimatta väistämättä toimeliaisuutta jätealalla, lisäävät mm. jätteenkuljetustarvetta ja luovat siten alalle uusia työpaikkoja. Vaikutusarvioinnin mukaan lakiehdotuksen jätteenkeräyksen ja käsittelyn nettotyöllisyysvaikutus henkilötyövuosina pelkästään

asumisen jätehuollon muutoksista johtuen on noin 240-360 htv:tä. Määrään vaikuttaa kuntalaisten innokkuus lajitella. Yksi suuria kierrättämisen edistämisen tavoitteita onkin lisätä lajittelutehokkuutta. Jätteenkeräys-ajoneuvoja arvioidaan tarvittavan noin 92 kpl lisää (yksilokerokeräyksenä laskettuna). Kokonaisuutena, kun otetaan mukaan myös yritysten ja hallinto- ja palvelutoiminnan erilliskeräysmuutosten vaikutukset, on arvioitu työllisyyden kasvuksi noin 500 henkilötyövuotta. Kuntaliitto pitää näitä vaikutuksia myönteisinä.

Vaikutukset kotitalouksiin

Kuntaliitto yhtyy arvioinnin näkemykseen, että kotitalouksien jätehuoltopalvelua parantaisi se, että kiinteistöittäinen keräys ja aluekeräys suunniteltaisiin kunnan ja pakkausten tuottajan kesken toisiaan tukevaksi kokonaisuudeksi. Kierrättäminen helpottuisi, kun palvelutaso paranisi. Erityisesti muovipakkausjätteen keräysmahdollisuudet laajenevat. Ehdotettu yhteistoimintavelvollisuus ja kunnan vastuu kuljetuksista mahdollistaisivat palvelujen suunnittelun ja järjestämisen asukkaiden kannalta parhaalla tavalla: mahdollisuus saada jätehuoltopalvelut yhdeltä luukulta eli kunnan jätelaitokselta. Malli mahdollistaisi tehokkaimmalla tavalla kierrätysasteen nostamisen, koska kuntien olisi mahdollista ottaa käyttöön lajitteluun kannustavat astiatyhjennysmaksut sekä muita lajittelutehokkuutta systemaattisesti kasvattavia toimia. Muissa vaihtoehtoisissa järjestämistavoissa jätehuollon järjestämisen vastuutahot hajautuisivat niin monelle toimijalle, että yhteisen, mahdollisimman hyvin toimivan ja hallittavan kokonaisuuden suunnittelu ei olisi mahdollista.

Luku 5

Luvussa 5 on esitelty muita toteuttamisvaihtoehtoja yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden täytäntöönpanemiseksi. Luvun 5.1 loppuun on perusteltu säädösehdotuksen 41.3 §:ää, jossa on säädetty kiinteistön haltijalle mahdollisuus järjestää erilliskerätyn pakkausjätteen kuljetus kiinteistöltä, jos tuottajat tai kunta ei sitä järjestä. Perusteluissa todetaan, että nykyisen jätelain mukainen toimintatapa on johtanut vastuiden hämärtymiseen. Kuntaliitto on tähän näkemykseen liittyvästä ehdotuksen ratkaisusta, jolla pyrittäisiin selventämään vastuita, eri mieltä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan nyt muokattu sääntelyratkaisu ei ole kaikilta osin perusteltu ja on omiaan sekoittamaan vastuita. Tältä osin Kuntaliitto viittaa pykälän 41.3 § kohdalla esittämäänsä. Kuntaliitto pitää erittäin tärkeänä, että kunnan ensisijainen oikeus täydentää tuottajien keräystä tulee säilyttää, jolloin kunnan on mahdollista kehittää jätehuoltoa ja sen palvelukokonaisuutta oman vastuunsa osalta yhtenäisesti. Perusteluissa esiin nostetut huolet siitä, että kunnan tulee näissäkin tilanteissa aktiivisesti tarjota vapaaehtoisen erilliskeräyksen palveluita, voidaan ratkaista tarkentamalla jätehuoltomääräysten sääntelyssä vapaaehtoisen keräyksen laajuuden määrittelyä sekä lisäämällä kunnalle nykyistä selkeämpi velvoite tiedottaa vapaaehtoisen keräyksen palveluista.

Luvussa 5.2 on tuotu esiin, että kuljetusten kaksoisjärjestelmän säilyttäminen jätelaisissa johtaisi pakkausjätteiden jätehuoltovastuun säätämiseen kokonaisuudessaan tuottajille. Kuntaliitto katsoo, että näin iso muutos toimijoiden vastuunjaossa ei olisi tarkoituksenmukaista ja johtaisi merkittäviin

heikennyksiin jätehuoltojärjestelmän toimivuudessa. Kunnan jätehuoltovastuuta ei tule vähentää. Se pirstaloisi edelleen Suomen jo valmiiksi hajautettua yhdyskuntajätehuollon vastuunjako, josta komissiokin on Suomea huomauttanut. Yhdelläkään taholla ei olisi muutoksen jälkeen kokonaisvastuuta miltään osin jätehuollon kehittämisestä, kun asuinkiinteistöjen jätehuoltopalvelut tuottaisi tietyiltä osin kunta ja tietyiltä osin pakkausjätteen tuottajayhteisöt. Tämä taas heikentäisi olennaisella tavalla yhteistä pyrkimystä nostaa kierrätystavoitetta. Kuntien vuosien saatossa pitkälle kehittämä toimiva jätehuoltokokonaisuus jouduttaisiin ajamaan alas. Kuntaliitto katsoo, että tällainen muutos veisi vuosia aikaa. Siirtymäaikana jätehuollon kokonaisuus olisi sekavuuden tilassa eikä kunnilla olisi intressiä kehittää palveluita, joista se on luopumassa. Asukkaiden kannalta muutos johtaisi huonoon suuntaan: jätehuollon palveluita ei saisi enää yhdeltä toimijalta, vaan palvelut tulisi pahimmillaan tilata useilta eri palveluntuottajilta.

Pakkausjätteiden jätehuoltovastuun siirtäminen tuottajille kaventaisi olennaisesti kuntien jätehuoltomääräys- ja taksatoimivaltaa; määräysten ja ohjaavan taksan piiriin jäisivät vain seka- ja biojätteen tyhjennyshinnat. Kuntien mahdollisuudet ottaa keräyksessä paikalliset olosuhteet huomioon heikkenisivät oleellisesti, kun pakkausjätteiden keräyksestä säädettäisiin vain asetustasolla ilman jätehuoltomääräysten mahdollistamaa joustoa. Muutosten tekeminen säädösten tasolla olisi hidasta ja kankeaa. Tällainen vastuunjako myös nostaisi merkittävästi osioptimoinnin riskiä. Jaetun vastuun mallissa kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueilla jätteenkuljetusten hallittu logistinen kokonaisuus hajoaisi ja muodostuisi rinnakkaiset asuinkiinteistöjen jätehuoltopalveluiden kilpailuttamis- ja hallinnointiorganisaatiot. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen alueilla taas kiinteistöt voisivat tilata palveluja itse vain seka- ja biojätteenkuljetusten osalta, kun taas tuottajat kilpailuttaisivat ja hallinnoisivat pakkausjätteiden kuljetukset. Tuottajayhteisöjä eivät sido hankintalain velvoitteet. Kuntien pk-yritysten aseman turvaaminen näissä kilpailutuksissa olisi vaikeaa eikä kunnilla olisi siihen lainkaan vaikutusvaltaa. Kuntaliitto katsoo, että tämä olisi kokonaisuutena nyt ehdotettua kokonaisratkaisua heikompi ratkaisu.

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

Kuntaliitto pitää työryhmän ehdotusta pääsääntöisesti perusteltuna kokonaisratkaisuna, jossa valitut ohjauskeinot täydentävät toisiaan, edistävät jätehuoltojärjestelmän toimivuutta kokonaisuutena ja jossa on otettu huomioon komission varhaisvaroitusmenettelyn suositukset sekä tutkimustulokset. Ratkaisuehdotukset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, joista yhdenkin muuttaminen johtaa tarpeeseen tarkastella myös muut keskeiset ohjauskeinot uudelleen. Tämä voisi johtaa kuntien kannalta ei-toivottuihin muutoksiin, muun muassa kuntavastuun heikentämiseen tai erittäin monimutkaisiin ja hallinnollisesti raskaisiin jätemaksujärjestelyihin.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan lain ohjauskeinojen avulla on mahdollista muodostaa sellainen jätehuoltojärjestelmä, jolla on mahdollista saavuttaa paras mahdollinen kierrätystulos sekä kuntalaisen kannalta kustannustehokas jätehuolto ottaen huomioon jätelakityölle asetetut reunaehdot:

- EU:n kierrätystavoitteet ovat velvoittavia ja erityisen tiukkoja sekä vaativat uudenlaisia ratkaisuja. Aikaa toimeenpanoon on rajallisesti.
- Nykyisillä menettelytavoilla ei voida jatkaa, koska niillä ei ole saavutettu merkittäviä lisäyksiä kierrätykseen viime vuosina.
- Vastuunjako tulee selkeyttää, mutta ei pirstaloida enää. Jätelain jätehuollon perusjärjestämistä ei muuteta.

Kierrätystavoitteiden saavuttaminen kuntien osalta edellyttää kuntien jätehuollon systemaattista kehittämistä ja uusien keräysmenetelmien laajapohjaista käyttöönottoa sekä keräyslogistiikan järjestelmätason kokonaisuuden optimointia.

Kuntien ja pakkaustuottajien yhteistoiminnasta

Kuntaliiton näkökulmasta erityisesti kuntien ja tuottajien lakisääteinen yhteistyömalli on keskeisen tärkeä ja olennainen osa ehdotettua kokonaisuutta.

Pakkaustuottajien ja kuntien välinen yhteistoiminta ja korvausten maksaminen kunnille vaatii puolestaan toimiakseen kunnossa olevat asiakas- ja kuljetusrekisterit sekä viranomaisen hyväksymän ja seuraaman avoimen jätemaksujärjestelmän, jonka avulla voidaan taata kuntien saamien korvausten siirtäminen läpinäkyvästi asukkaiden jätemaksuja alentamaan. Tässä ehdotuksessa on katsottu olennaiseksi onnistumisen edellytykseksi se, että jätteenkuljetus on kunnan järjestämää ja että kunnassa on olemassa astiatyhjennysmaksun sisältävä jätetaksa. Aukottoman korvausjärjestelmän luominen ei käytännössä onnistukaan nykyisessä kiinteistönhaltijan jätteenkuljetusjärjestelmässä, jossa viranomaisella ei ole tiedossaan asukkaan maksamaa tosiasiallista hintaa. Viranomainen ei siten voisi varmistaa korvauksen päätymistä aidosti asiakashintaan.

Mikäli ehdotetut keskeiset ohjauskeinot jäävät toteutumatta, voivat vaikutukset koko Suomen jätehuollon toimivuuteen olla negatiiviset. Ehdotuksen perusteluissa on muun muassa tuotu esiin, että mikäli kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmä säilyy jätelaissa, säädettäisiin pakkausjätteiden jätehuoltovastuu kokonaisuudessaan tuottajien vastuulle. Kyseessä olisi suuri muutos, jonka vaikutuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida ja jonka valmistelu vaatisi runsaasti aikaa, jota Suomella ei EU-tavoitteiden valossa ole. Tällöin poikettaisiin myös jätelakityöryhmän työn alkuvaiheessa yhdessä sovitusta reunaehdosta, että jätehuollon perusvastuunjakoon ei tässä vaiheessa puututa.

Mikäli pakkausjätteet irrotettaisiin kokonaan kunnan järjestämästä jätehuollosta, merkitsisi se muutoksia kaikkien kuntien jätehuoltoon mm. heikentämällä kunnan järjestämää jätteenkuljetusta, jätehuoltomääräysten ja viranomaisten toimivaltaa sekä kuntien vaikutusvaltaa alueensa jätehuollon järjestelyihin ylipäänsä. Tällaisessa tilanteessa jätelain säännösten jatkovalmistelu sekä operatiivisten toimintojen uudelleen organisointi veisi käytännössä useita vuosia aikaa. Vaihtoehto myös monimutkaistaisi asuinkiinteistöjen jätehuollon järjestämistä kokonaisuutena.

Jätteenkuljetuksesta

Kuntaliitto muistuttaa, että kunnan vastuulle säädetyn jätehuollon osalta jätteen kuljetuksen järjestäminen on jo nykyisen jätelain mukaan kunnan julkinen hallintotehtävä, jonka osalta perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei sellainen kuulu elinkeinovapauden piiriin. Kunnan asemaa kuljetuksesta vastuullisena tahona ei olla muuttamassa.

Kuntaliiton selvitti maaliskuussa 2020 jätehuoltoviranomaisilta kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen tilannetta. Kysely kattoi 84 % niistä kunnista, joissa jokin jätelaji on kiinteistönhaltijan kuljetuksessa. Viranomaiskyselyn tulosten mukaan tällä hetkellä noin neljäsosassa kiinteistönhaltijan jätteenkuljetusjärjestelmäalueen kunnista toimii yhden yrityksen yksityinen monopoli kuljetuksissa, mikä on varsin huolestuttavaa. Näissä kunnissa asiakkaalla ei ole käytössään kilpailun aikaansaamaa vaikutusvaltaa kuljetusten järjestelyihin. Jätehuollon kehittäminen esimerkiksi erilliskeräyksen osalta saattaa olla vahvasti riippuvainen yksittäisen kuljetusyrityksen edellytyksistä tai halusta kehittää toimintaansa. Koska ei ole kyse kunnan urakoitsijasta, kunta ei voi ohjata toimintaa velvoittavasti sopimukseen nojaten. On muodostunut tilanne, jossa alueella toimiva yritys voi hinnoitella asukkaiden tarvitsemat ja jätelain edellyttämät palvelut haluamallaan tavalla, eikä mikään taho pysty valvomaan hintatasoa. Myös jätehuoltoon liittymisasteet ovat paikoin jääneet hyvin heikoiksi siten, että jopa nelisenkymmentä prosenttia asukkaista ei ole liittynyt kiinteistöittäiseen kuljetukseen. Onneksi kuitenkin suurimmassa osassa kuntia on tarjolla vähintään kaksi tai useampi jätteenkuljetusyritys.

Jätteenkuljetukseen ehdotettu muutos voi jakaa mielipiteitä ja paikoin aiheuttaa huolta kunnan oman alueen yrityksen pärjäämisestä hankintaprosessissa. Samalla se on osa eteenpäin katsovaa toimintatapaa, jolla luodaan pohja kuntien jätelaitosten mahdollisuudelle toimia kokonaisvaltaisesti, nykyistä ympäristöystävällisemmin ja tehokkaammin kierrätyksen edistämiseksi. Muutoksella mahdollistetaan kuntien ja pakkausten tuottajien välinen yhteistoiminta. Lainmuutoksen toteutuessa kunnat ja niiden jätelaitokset paikallistason toimijoina ovatkin jatkossa avainasemassa pk-sektorin jätteenkuljetusyritysten kilpailutusmahdollisuuksien varmistamisessa. Lakiehdotukseen sisältyy uusia säännöksiä julkisten hankintojen toteuttamiseksi siten, että markkinavuoropuhelua alan toimijoiden kanssa lisätään merkittävästi. Uusia säännöksiä on lisätty myös kilpailutusten toteuttamiseksi siten, että erityisesti pk-sektorin yritykset otetaan huomioon tarjouskilpailujen ehdoissa.

Kuntaliitto osallistuu Suomen kiertovoima KIVO ry:n hankkeeseen, jossa kehitetään edelleen kuljetusten kilpailutuksen käytäntöjä yhdessä kuljettajien kanssa sekä luodaan kuntien jätteenkuljetusten kilpailutuksiin malliasiakirjat. Mikäli lainmuutos toteutuu, toivotaan ohjeiden helpottavan työtä niissä kunnissa, joissa jätteenkuljetusten kilpailutus on uusi asia. On myös muistettava, että kunnat ovat kokeneita julkisia hankkijoita jo entuudestaan ja yli puolissa kunnista kilpailutetaan jätteenkuljetuksia.

Jätetietojärjestelmästä

Kuntaliitto esittää, että jätetietojärjestelmän kehittämiseen olisi erityisesti panostettava jatkossa. Erityisesti yritysten jätetiedon ja jätemäärien puutteellinen tilastointi on asia, jonka osalta joudutaan päätöksiä edelleen tekemään erittäin puutteellisten arviotietojen valossa. Kuntaliiton näkemyksen mukaan on olennaista, että koko yhdyskuntajätehuollon tarkat tilastotiedot ovat olemassa ja käytössä, kun seuraavia kierrätyksen edistämisen vaiheita myöhemmin pohditaan. Nyt jätelain valmistelutyössä ollaan pääasiassa nojautunut vain kuntien jätehuollosta saatuihin tietoihin. Kuntien systemaattista työtä onkin kiittäminen siitä, että tietopohja on edes asumisen jätehuollon osalta kohtuullinen. Kuntaliitto pitää arvokkaana ympäristöministeriön työtä jätetietojärjestelmän kehittämiseksi. Toivottavasti työhön saadaan valtion budjetista myös riittävä rahoitus.

Jätteeksi luokittelun päättyminen

Kuntaliitto katsoo, että jätteeksi luokittelun päättymiseen liittyvä ehdotus ratkaista asia nykyisen ympäristölupamenettelyn yhteydessä ja säilyttää lupaviranomaisten toimivalta nykyisellään, on tässä vaiheessa perusteltu. Ehdotetut muutokset ympäristönsuojeluasetukseen selkeyttävät jätteeksi luokittelun päättymistä koskevia menettelyjä ja helpottavat yksittäisten EOW-päätösten seurantaa, joka on tähän mennessä ollut hankalaa. Kuntaliitto kannattaa toimeenpanon jatkoseurantaa, jonka perusteella tarvittaessa voidaan harkita menettelyjen muuttamista myöhemmin.

SUOMEN KUNTALIITTO

Timo Reina

varatoimitusjohtaja

Tuulia Innala

erityisasiantuntija

Innala Tuulia
Suomen Kuntaliitto ry